

**Theologiae Speculativae Scholasticis Prælectionibus Et
Exercitiis Accommodatae Libri IV**

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

LXIX. An Dominium Ecclesiasticorum se etiam extendat ad redditus
superfluos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

exemplo Scholastico declarat ibidem P. Haunoldus. Sicenim, inquit, in publicis Scholasticis concertationibus nemo, ut ipse etiam S. Thomas 3. dist. 38. a. 5. ad 1. testatur, arguet mendacij defendentem, si fore (ut fieri solet) neget aliquam propositionem, quam in animo putat esse veram; nempe quia ex receptissimo usu vox illa; *Nego*, non habet nudam significationem animi negantis, sed istam: *Nego hoc esse verum tali, tamque patente Veritate, ut ab arguente possit efficaciter probari.*

305. Itaque antequam noster Adversarius ex S. Thoma ostenderet obligationem restitutionis, debuisset prius ostendisse, damnificationem famæ, Accusatori per accidens apud aliquos, malè fortè de ipso suspicantes, eventem, esse à Reo illatam per actionem positivè, per se, & contra Jus Accusatoris effectivam damni. Ad quod ostendendum non solum impertinenter, sed etiam contra seipsum Adversarius allegavit S. Thomam 2. 2. q. 69. a. 1. ad 3. dicentem. [Ille, qui mentitur in Iudicio, excusando, facit & contra dilectionem DEI, cuius est iudicium; & contra dilectionem proximi, tum ex parte Iudicis, cui debitum negat, tum ex parte accusatoris, qui puniatur, si in probatione deficiat.] Quibus Verbis S. D. solum damnum punitionis, à Reo nec positivè, nec contra obligationem Justitiæ, sed Charitatis illatum, agnoscit, neque aliquod debitum erga Accusatorem, sed duntaxat erga Iudicem prætendit.

306. Unde universim præter Obligationem Obedientiæ erga Iudicem, legitime interrogantem, (quam l. c. expressè excipit P. Haunoldus) rectè idem Autor dixit, Reum non obligari ulli mortalium ex Justitia ad confessionem criminis (sumendo Justitiam, prout specie differt ab obedientia, quam quidem S. D. etiam ad Justitiam commutativam tanquam propriam illius speciem reducit, 2. 2. q. 104. a. 2. ad 1. Et 2. dist. 44. q. 2. a. 1. ad 3.) Contra quam assertionem rursus innoxie oppositur Testimonium S. Thomæ in respons. ad 1. dicentis: [Quòd quando aliquis secundum ordinem Juris à Iudice interrogatur, non ipse se prodit, sed ab alio proditur, dum ei necessitas respondendi imponitur per eum, cui obedire tenetur.] His quippe Verbis neque vestigium obligationis ex Justitia, præsertim erga accusatorem, indicatur; sed contra objectum sibi S. Chrysostomi textum, inquit. *Non dico tibi, ut te prodas in publicum, neque apud alium accuses.* Angel. Doctor solummodo respondet, Obligationem obedientiæ erga Iudicem, legitime præcipientem, ac exigentem Confessionem criminis, non Adversarii doctrinæ S. Chrysostomi. Hanc ergo obligationem obedientiæ solam, à P. Haunoldo, ut dixi, exceptam, S. Thomas nominè

Justitiæ designat, quando in corpore articuli ait: [Dicendum, quòd quicumque facit contra debitum Justitiæ, mortaliter peccat. Pertinet autem ad debitum Justitiæ, quòd aliquis obediat suo Superiori in his, ad quæ Jus prælationis se extendit. Iudex autem, ut supra dictum est, superior est respectu ejus, qui iudicatur. Et ideo ex debito tenetur accusatus Iudici Veritatem exponere, quam ab eo secundum formam Juris exigit.]

307. Quòd verò ex hac obligatione (de qua, an illimitata sit, Contr. 71. dicitur) nullum oriatur Accusatori Jus ad Confessionem Rei, probatur nunc positivè contra Adversarium. Per hoc, quòd aliquis ex obedientia obligetur ad præstandam quandam actionem, ex cujus omissione cuidam tertio oritur grave damnum, non sequitur huic fieri injuriam, si actio nullo alio Jure sit illi debita; ergo sicut Reus non faceret injuriam, si cum infamia alterius extra Iudicium legitimum accusantis, vel innocentem in suspicionem tracti, negaret crimen, ita nec faciet injuriam, si neget in Iudicio legitimo; quia per hoc tantum subijcitur Iudici, non autem accusatori. Confirmatur à pari. Reus posset ex carcere fugere sine injuria Custodis, etiam si Custodi gravissima poena & damnum oriretur: ergo etiam potest sine injuria Accusatoris, grave incurrentis damnum, negando crimen, mortem vel aliud grave supplicium effugere. Itaque Adv. non tantum Rei, sed etiam Accusatoris nullum agit Patronum.

CONTROVERSIA LXIX.

DOMINIVM ECCLESIASTICORVM.

An hoc se etiam extendat ad reditus superfluos.

308. VT pateat, à P. Haunoldo to. 1. de Just. tr. 4. n. 70. non perperam, ut Adversarius arguit, relatum esse Theologorum Antesignanum pro sententia affirmante, Beneficiarios habere Dominium quorumcunque proventuum ipsis superfluum; propria S. Doctoris verba ex locis à P. Haun. citatis excipiam. nam 2. 2. q. 185. a. 7. sic inquit. [Si distincta sunt bona, quæ debent in usum Episcopi cedere, ab his, quæ sunt pauperibus, & Ministris, & cultui Ecclesiæ eroganda, & si aliquid sibi retinuerit Episcopus de his, quæ sunt pauperibus eroganda, vel etiam in usum Ministrorum, aut in cultum Divinum expendenda, non est dubium, quin contra si dem dispensationis agit, & mortaliter peccat. & ad Restitutionem tenetur. De his autem NB.

NB. quæ sunt specialiter suo usui deputata, (id est, quæ in Divisione Bonorum Ecclesiasticorum in quatuor partes, Episcopi portioni cedebant ex constitutione Simpliciæ Papæ cap. de redib. 12. q. 2.) videtur esse eadem ratio, quæ est de proprijs bonis, (id est, Patrimonialibus) ut scilicet propter immoderatum affectum, & utrumque peccet quidem, si immoderata sibi retineat, & alijs non subveniat, sicut requirit debitum Charitatis.] Addit M. Soto lib. 10. de Just. q. 4. a. 2. inquit. [Corrugiendæ sunt impressiones, quibus deest ultimum hoc Verbum: sicut requirit debitum Charitatis: imò vehementer opinione teneor, deesse etiam, quod ad restitutionem non teneatur.] Quæ opinio partim colligitur ex particula *Quidem*, in textu S. Thomæ pariente expectationem alicujus subnectendi per particulam *Sed*; partim per distinctionem Bonorum alijs deputatorum à portione Episcopi, per quam volebat S. Doctor indicare diversitatem obligationum, ad neutra bona malè dispensanda, ita tamen, ut quemadmodum de prioribus dixit: *Et ad restitutionem teneatur*: sic de posterioribus dictum velit: *Sed ad restitutionem non teneatur*.

309. Verùm, siue Vitio librorum, siue ex parafimonia Verborum, prædicta verba non sint expressa, mens S. Doctoris satis patet, quòd de Bonis usui Episcopi deputatis dixerit esse eandem rationem, quæ est de proprijs Bonis, ut adeoque similiter approprientur: & immoderatum usum damnaverit quidem, sed non peccati injustitiæ, & obligationis ad faciendam restitutionem, sicut tamen damnavit usurpationem de alijs tribus portionibus. Quam doctrinam de dominio indiviso in omnia Bona usui Episcopi deputatorum, sed deinde moderando secundum regulam prudentis necessitatis, citatus M. Soto a. 3. multiplici ratione probat, mentemque Sancti sui Magistri declarat, atque in septima ratione ita loquitur de superfluo. [Qui dicunt rigore Justitiæ, tanquam Veris Dominis, pauperibus id deberi, subsequenter dicere coguntur, quòd aliter facientes ad restitutionem teneantur. Quòd autem consequens ineptè, atque ut bonà Veniā dixerim, inaniter concedatur, arguitur &c.] Idem paulò post de eadem opinione, negante Beneficiatis Dominium in proventus notabiliter superfluos, quæ est Cajetani, subjungit: *At verò opinionem hanc improbi Cajetanus ex S. Thomæ elere nequit. Quo modo ergo illam eliciet Adversarius?*

310. Alterum Testimonium Angelici Doctoris habetur quodlib. 6. a. 12. ad 3. ex quo patebit, in quibus bonis Ecclesiasticis consuetudinem illa expendendi ad usus profanos, & quæ ratione à se assertam consuetudinem approbet S. D. dum ait. [Aliter dicendum est de illis Ecclesiasticis bonis, quæ principaliter sunt at-

tribuenda necessitatibus pauperum, & ex consequenti necessitatibus Ministrorum, sicut sunt bona hospitalium, & aliorum hujusmodi. Et aliter de illis bonis, quæ sunt principaliter attributa usibus Ministrorum, sicut sunt Præbendæ Clericorum, & alia hujusmodi. Nam in primis bonis peccatum committitur non solum ex abusu, sed etiam ex ipsa rerum conditione, dum aliquis in suos usus assumit, quod est alterius, & ideo tenetur ad restitutionem, tanquam defraudator rei alienæ. In secundis verò bonis non committitur peccatum, nisi per abusum, sicut & de Bonis Patrimonialibus dictum est: unde non tenetur quis ad restitutionem, sed solum ad poenitentiam peragendam.] Quid clarius de dominio portionis Clericalis per immoderatum usum absumptæ dici poruisset? & quomodo distinctius potuisset decidere S. D. ad qualem obligationem tollendam, vel non tollendam consuetudo Summorum Pontificum tacito assensu approbata, se se extendat, vel non extendat. Quia nimirum constanter jubentur Beneficiati redditus superfluos ad pias causas expendere, malè tamen expensos non coguntur compensare, neque illi, qui eos titulo etiam non oneroso acceperunt, compelluntur ipsos restituere, vel ad piam causam erogare; hinc consequens est, per consuetudinem tolli vel impediri obligationem Justitiæ, non autem Obedientiæ, Religionis, vel Charitatis, ad superfluos proventus in pias causas expendendum.

311. Videat nunc Adversarius, quàm non perperam P. Haunoldus retulerit, sed ipse perperam intellexerit S. Thomam, dum in sua thesi 69. ait: [Ex locis citatis plus non posse erui, quàm quòd Beneficiarij eos fructus faciant suos, qui officio per modum debiti stipendij, & congruæ sustentationis correspondent, & sic sunt bona quasipatrimonialia.] Quibus Verbis non tantum contradicit S. Doctori, sed etiam adversatur Concilio Trid. sess. 22. cap. 3. & sess. 23. cap. 1. & sess. 24. cap. 12. de Reform. Ubi statuit, ut ij, qui intra duos Menses à die capte possessionis Beneficij Ecclesiastici, professionem fidei non fecerint; item qui intra annum ultra tres Menses à loco Beneficij abfuerint, fructus non faciant suos: quibus verbis cum non tantum necessarijs, sed etiam superfluis fructibus priventur, Concilium non rectè usum esset, si aliàs Superfluos non facerent suos, seu: quod idem est, & ut etiam Bonifacius VIII. in cap. Finito de Clericis non residentibus, loquitur, Dominium non acquirerent.

312. Patet etiam ex dictis, quòd P. Haunoldus S. Thomam, quodlib. 6. c. 12. non impertinenter adduxerit in testem consuetudinis, quam Cavar. cap. Cum in Officijs de testam. n. 3. ait his temporibus esse totius Christiani Orbis, Cui, si corruptela esset, ietetur obviam per Summos Pont.

Pont. tenerentur enim prohibere, quæ sunt contra Justitiam, & se pauperes, Christi membra, tam grave detrimentum ex negata restitutione, & compensatione debitorum sibi bonorum, in rebus suis acciperent. Ex hac tamen consuetudine, ut ostensum est, minimè probatur, prout Adversarius detorquet, non tantum ab Injustitia, sed à quovis peccato mortali immunes esse Clericos, qui ejusmodi superflua in pias causas non erogarent.

313. Neque Sanctissimo, & Canonum Observantissimo S. Thomæ prædicta sententia est indigna. Licet enim Bona Ecclesiastica, à SS. Patribus & Variis Canonibus dicantur patrimonium Christi, bona pauperum, DEI Bona: & in Trid. Clerici istorum Bonorum vocentur oekonomi, Dispensatores, & si fructus istos malè expenderint Fures, latrones &c. Hujusmodi Verba, ut ipse S. Thomas cit. q. 185. a. 7. ad 1. testatur, non solum sunt referenda ad dispensationem rerum Ecclesiasticarum, sed quorumcunque bonorum, ex quibus tenetur aliquis debito Charitatis providere necessitatibus patientibus. Unde per talem piam exaggerationem etiam laici vocantur homicidæ pauperum, etsi verum habeant dominium, & tantum ex Charitate obligentur ad dandas elemosinas. Deinde ut respondet Mol. disp. 144. §. ad primum, alluditur ad tempora antiquiora, quando nondum facta est divisio bonorum Ecclesiasticorum in quatuor partes, sed Episcopi, tanquam Administratores, Bona Ecclesiastica pro cuiusque indigentia distribuebant.

CONTROVERSIA LXX.

INTERFECTIO INNOCENTIS.

An hæc sit licita Iudici, procedenti secundum allegata & probata.

314. **M**ALè probat Adversarius suam Thesin ex S. Thoma, quando P. Haunoldus ro. 5. de Just. tr. 2. n. 39. docentem, quod in causis criminalibus, ubi agitur de pena mortis, non liceat condemnare innocentem, cognitum privatâ scientiâ, quantumvis sufficienter per allegata convictum, asserit Inordinate favere Innocentibus, eumque impugnât Authoritate S. Doctoris 2.2. q. 64. a. 6. oppositum asserentis. Nam ipse P. Haunoldus contra se adduxit S. Thomam, & contra illum probavit, suam sententiam esse Speculativè, & secundum intrinseca principia spectatam, probabiliorè, pro qua citavit Calderinum, Rosellam, Angelum, Liranum, Panormitanum, Immolam, Lefs. Coninck, Card. deLugo, Layman, quibus Diana p. 5. tr. 4. Refol. 221

addit Sylvium, quinque rationibus nixum, Petrum Navarram, Malderum, & alios. Itaque Adversarius non tantum debuisset referre, sed confirmare, & efficaciter dissolutis contrariis argumentis roborare sententiam S. D. Verum quia hoc obsequij non præstitit suo Magistro, ego id præstabo meo, ipsius tamen Verbis: sic enim P. Haun. l. c. argumentatur. [Occidere innocentem (idem est de mutilatione) auctoritate humanâ præcisè, est intrinsecè malum, neque est apud Kempub. Dominium altum Vitæ, aut membrorum, sicut aliorum bonorum: ergo non potest in Iudice esse potestas dammandi ad mortem aut mutilationem eum, quem scit esse innocentem.]

315. In hoc argumento videtur quidem negari posse Suppositum antecedentis, quod Iudex procedens secundum allegata, occidat innocentem; quia, ut inquit S. D. 2.2. q. 64. a. 6. ad 3. ipse non occidit innocentem, sed illi, qui eum asserunt nocentem. Verum, huic responsioni opponitur illud, quod S. Augustinus in pl. 61. ad vers. 2. dixit de Judæis & Pilato, in Christum ferente Sententiam mortis. Si reus, quia fecit vel mortuus, illi innocentes, qui coegerunt, ut faceret? Nullo modo. Sed ille dixit in eum Sententiam, & interfecit eum crucifigi, & quasi ipse occidit. Quamvis autem in hoc Pilatus gravius peccaverit, quod damnaverit Christum, non sufficienter per allegata convictum, quam peccaret Iudex, condemnans sufficienter convictum, tamen etiam iste verè diceretur occidere eum, ad cuius mortem per latam sententiam determinaret, & jubendo impelleret; & quia actio imperata esset in se mala, utpote occisio innocentis, cogniti ut talis, quique per Testimonia convictus non verè, sed tantum apparenter redidit nocens, ideo etiam imperium esset malum, cum non procederet ex publica potestate, collata à DEO duntaxat ad inferendam mortem nocentibus: Forma autem Iudicii, & testificatio sufficiens ad Fidem exterius faciendam, non est sufficiens ad actionem intrinsecè malam, faciendam bonam, sicut sufficiens probatio ad persuadendum valorem matrimonij, non est sufficiens ad decernendum & imperandum usum matrimonij, quando Iudex habet privatam notitiam impedimenti dirimentis: quia copula cum non verè sua est intrinsecè mala.

316. Ceterum, ut optime advertit P. Haunoldus n. 36. Vix potest contingere casus, quo Iudex non possit absque gravissimo suo incommodo liberare Reum innocentem, V. G. excogitando legitimas exceptiones contra accusatorem, examinando testes simili dexteritate, quali examinavit Daniel duos senes, Sufanæ Accusatores, ut deprehendat eorum difformitatem, ac Testimoniorum inconvenientiam: faciendū occasionem fugæ per negligentem custodiam